Isaac Asimov

ÎNTEMEIETORUL

Traducerea: Dan Iordache & Dan Merişca

Faptul că nava aterizase aproape intactă era în sine un miracol. Cei cinci bărbaţi de la bord mai aveau deci cel puţin câţiva ani de viaţă înainte. Dar le era imposibil să părăsească suprafaţa acestei HC-12549D, după hărţi şi fără nume altfel. Doar rătăcirea întâmplătoare a altei nave i-ar fi putut ajuta; o probabilitate infimă.

Asta era situaţia.

Iar cuvântul cheie era „amoniac”. În momentul impactului, cu suprafaţa planetei vălurindu-le în faţa ochilor, şi moartea (din fericire rapidă) având mai multe şanse decât ei să învingă, Chou găsise totuşi timpul să observe spectograful de absorbţie, care înregistra neliniştit. „Amoniac”, exclamase el surprins.

Când în sfârşit aterizaseră – solul era nisipos, cu vegetaţie rară, zdrenţuită, albăstruie; iarbă ascuţită, forme asemănătoare copacilor, închircite, cu coaja albăstruie şi fără frunze; nici un semn de viaţă animală; crâmpeie de nori verzui deasupra – cuvântul revenise ca să-i obsedeze.

„Amoniac?” întrebase Peterson, abătut.

„Patru la sută” răspunsese Chou.

„Imposibil”, replicase Peterson.

Dar nu era. De fapt, cărţile nu spuneau că e imposibil. Spuneau doar că toate expediţiile de până atunci raportaseră invariabil despre planete care aveau atmosferă ori de azot-oxigen, ori de azot-bioxid de carbon. În primul caz viaţa era frenetică; în al doilea, primitivă. Pe orice planetă, una sau alta din cele două atmosfere era de la sine înţeleasă. Cărţile nu spuneau că trebuia să fie aşa; doar că fusese întotdeauna aşa. Din punct de vedere termodinamic, şi alte atmosfere erau posibile, dar extrem de improbabile.

Deci oamenii de pe navă dăduseră peste o excepţie şi aveau să fie scăldaţi pentru tot restul vieţii lor, atât cât vor

putea să o prelungească, într-o atmosferă de azot-bioxid de carbon-amoniac.

Bărbaţii îşi transformaseră nava într-o capsulă îngropată, cu ambianţa asemănătoare celei de pe Pământ. Ca răscumpărare în ce priveşte proasta alcătuire a circulaţiei naturale de pe planetă, puteau să-i exploateze rezervele naturale de apă şi aer; desigur, cu condiţia de a reuşi să le micşoreze procentul de amoniac.

Organizaseră expediţii de exploatare, câtă vreme costumele le mai erau în perfectă stare. Planeta era nepericuloasă; nici un fel de viaţă animală; peste tot, răzleaţă, viaţă vegetală. Albastru, mereu albastru; clorofilă conţinând amoniac; proteine conţinând amoniac.

Construiseră laboratoare, analizaseră plantele, studiaseră secţiuni la microscop, alcătuiseră uriaşe volume de observaţii, încercaseră să cultive plante băştinaşe în atmosferă fără amoniac şi eşuaseră. Se transformaseră în geologi şi studiaseră scoarţa planetei, în astronomi şi studiaseră spectrul soarelui planetei.

Barrere spunea uneori: „Până la urmă, oamenii vor ajunge din nou pe planeta asta şi vor găsi moştenirea pe care le-o lăsăm. În definitiv, e o planetă unică. S-ar putea să nu mai existe altă planetă de tipul Terrei, dar cu atmosferă de amoniac, în întreaga Cale Lactee”.

„Grozav”, răspundea Sandropoulus, amar. „Ce baftă pe capul nostru”.

Sandropoulus rezolvase termodinamica situaţiei: „Un sistem metastabil”, spusese el. „Amoniacul dispare în mod constant prin oxidarea geochimică ce formează azot; plantele folosesc azot şi formează din nou amoniac, adaptându-se la prezenţa amoniacului. Dacă procentul plantelor care trăiesc pe bază de amoniac s-ar reduce cu doi la sută, o spirală descendentă ar începe. Vitalitatea vegetaţiei ar scădea, reducând din ce în ce mai mult amoniacul, şi aşa mai departe”.

„Vrei să spui că, dacă am distruge suficientă vegetaţie, am putea scăpa de amoniac”, precizase Vlassov.

„Dacă am avea aeromobile şi distrugătoare cu rază largă de acţiune şi dacă am trudi vreo câţiva ani la asta, s-ar putea”, răspunsese Sandropoulus, „dar nu le avem şi există o cale mai bună. Dacă am putea face să crească plantele noastre, formarea de oxigen prin fotosinteză ar mări gradul de oxidare al amoniacului. Chiar şi o mică creştere locală ar reduce amoniacul în regiune, ar încuraja plantele terestre să crească în continuare şi ar inhiba creşterea celor băştinaşe, apoi ar micşora mai departe cantitatea de amoniac, şi tot aşa...”

Deveniră grădinari de-a lungul întregului anotimp de creştere. Nu era, în definitiv, decât o muncă de rutină pentru nişte exploratori. Viaţa pe planetele asemănătoare Pământului era de obicei de tipul apă-proteine, dar variaţiile erau infinite şi hrana de pe celelalte lumi era rareori prielnică. Se întâmpla totuşi (nu întotdeauna, dar adeseori) ca unele feluri de plante pământene să întreacă şi să înăbuşe flora băştinaşă. Odată aceasta înfrântă, alte plante terestre puteau prinde rădăcini.

Zeci de plante fuseseră transformate astfel pe noi Pământuri. Căci în acest proces, plantele terestre dezvoltau sute de varietăţi rezistente, care proliferau în condiţii extreme – cele mai bune de însămânţat pe următoarea planetă.

Amoniacul ar fi ucis orice plantă de pe Pământ, dar seminţele pe care le aveau cu ei nu erau cu adevărat pământene, ci mutanţi ale acestora, din celelalte lumi. Rezistară; nu suficient totuşi. Doar câteva varietăţi crescură, anemice, bolnăvicioase, condamnate.

Oricum, se comportaseră mai bine decât viaţa microscopică. Bacteriile planetei erau cu mult mai prolifice decât plantele ei albastre, izolate ici şi colo. Microorganismele băştinaşe înăbuşeau orice încercare de

concurenţă din partea exemplarelor terestre, încercarea de a însămânţa solul străin cu floră bacteriană de tip pământean, pentru a ajuta plantele de pe Pământ, eşuase.

Vlassov clătinase din cap. „N-o să meargă. Dacă bacteriile noastre ar supravieţui, n-ar face decât să se adapteze la prezenţa amoniacului”.

„Nu bacteriile or să ne ajute”, spusese Sandropoulus. “Avem nevoie de plante; ele produc oxigen”.

„Am putea, să producem şi noi ceva oxigen”, adăugase Peterson. “Prin electroliză apei”.

„Cât va rezista însă echipamentul nostru Dacă am reuşi să facem plantele să trăiască, ar fi ca şi cum am face veşnic electroliza apei, puţin câte puţin, dar an după an, până când planeta s-ar da învinsă”.

„Hai atunci să îngrăşăm solul. E putred de săruri de amoniu. Să coacem sărurile şi să-l transformăm într-un sol fără amoniac”, spusese Barrere.

„Şi ce ne facem cu atmosfera?” întrebase Chou.

„Într-un sol fără amoniac s-ar putea să reuşim, în ciuda atmosferei. Aproape că am reuşit şi în cel de acum”.

Lucraseră ca nişte robi, deşi nu speraseră niciodată prea mult în reuşită. Nici unul nu credea cu adevărat că treaba va merge, şi apoi, pentru ei înşişi, oricum nu exista nici un viitor, chiar dacă treaba le-ar fi reuşit.

Dar, muncind, zilele treceau mai uşor.

Următorul anotimp de creştere aveau solul lor, fără amoniac, însă plantele terestre crescură fără pic de vlagă. Puseră chiar clopote de sticlă peste mlădiţe şi pompară aer fără amoniac înăuntru. Ajutase ceva, dar nu destul. Aranjară compoziţia chimică a solului în toate variantele posibile. Fără nici un rezultat.

Mlădiţele plăpânde produceau micile lor adieri de oxigen, dar în nici un caz atât cât să răstoarne proporţia amoniacului din atmosferă.

„Încă un efort”, spunea Sandropoulus, „încă unul. O

clătinăm, o clătinam, dar nu reuşim s-o dăm gata”.

Uneltele şi echipamentul li se uzau tot mai mult, iar viitorul li se închidea inevitabil tot mai aproape în faţă. Fiecare lună le lăsa tot mai puţine posibilităţi de acţiune.

Când sfârşitul veni în cele din urmă, fu cu o aproape dorită repeziciune. Nu exista nici un nume pentru acea slăbiciune şi ameţeală. Nici unul nu suspectase însă otrăvirea directă cu azot. Era poate acţiunea unor microorganisme locale care învăţaseră, până la urmă, să le străpungă mecanismul imunitar.

Era posibil, la fel de bine, ca microorganismele pământene, suferind mutaţii datorită acestei lumi stranii, să fi fost, la rându-le, implicate.

Muriră trei, şi o făcură, lăudate fie împrejurările, fără dureri. Fuseseră bucuroşi să moară astfel şi să părăsească zadarnica luptă.

Chou spusese în şoaptă: „E ridicol să fim învinşi în felul acesta”. Peterson, ultimul dintre cei cinci care se mai ţinea pe picioare (era imun?) îşi întorsese faţa îndurerată spre singurul său tovarăş care mai trăia: „Să nu mori,… să nu mă laşi singur”.

Chou încercase să surâdă. „N-am încotro. Dar poţi să ne urmezi, bătrâne. La ce bun să lupţi? Uneltele s-au dus şi nu mai există nici o şansă să învingem acum,… dacă a existat vreodată una”.

Dar Peterson nu renunţă şi, învingându-şi descurajarea, îşi concentră toate forţele în lupta disperată cu atmosferă. Mintea îi era sleită, sufletul epuizat, şi când, puţin după aceea, Chou muri, rămase singur între patru cadavre.

Se uitase pe rând la fiecare din ei, încercând să se ducă cu mintea înapoi, pe Pământ (acum că era singur şi putea să se tânguie), pe Pământul pe care-l văzuse ultima oară, într-o vizită, acum unsprezece ani.

Va trebui să-i îngroape. Va frânge crengile albăstrui şi fără frunze ale copacilor băştinaşi şi va face din ele cruci.

Va atârna casca spaţială la căpătâiul fiecăruia şi va sprijini cilindrii de oxigen dedesubt. Cilindrii goi, simbolizând lupta pierdută.

Un sentiment ridicol, pentru oameni cărora nu le mai pasă şi pentru ochii viitori care s-ar putea să nu vadă niciodată toate acestea.

Dar o făcea pentru el însuşi, pentru a-şi arăta respectul faţă de prietenii săi, căci nu era el omul care să-şi lase camarazii părăsiţi în moarte, atâta timp cât mai putea rezista.

Şi apoi?

Şi apoi... Stătu un timp apăsat de gânduri grele. Dar, cât mai era în viaţă, avea să lupte cu uneltele care îi rămăseseră!

Îi îngropase pe fiecare în câte o parcelă din solul fără amoniac, la care trudiseră atât ca să-l obţină; îi îngropase fără giulgiu şi fără îmbrăcăminte; îi lăsase goi în ţarina duşmănoasă, pentru ca descompunerea lentă, care urma să aibă loc datorită propriilor lor microorganisme, să se facă înainte ca şi acestea să moară datorită inevitabilei invazii a bacteriilor băştinaşe.

Peterson aşezase fiecare cruce, cu casca şi cilindrul ei de oxigen, le consolidase cu pietre şi apoi revenise, împietrit şi cu ochii trişti, la nava îngropată, în care rămăsese singur.

Muncise fără încetare, dar, în sfârşit, semnele bolii veniseră şi pentru el. Se strecurase în costumul spaţial şi urcase pentru ultima oară la suprafaţă.

Căzuse în genunchi pe parcelele de pământ ale grădinii. Plantele terestre erau verzi. Trăiseră mai mult ca oricând înainte. Arătau sănătoase şi viguroase. Răsăriseră peste tot în jur, dezmierdând atmosfera. Peterson folosise ultima unealtă, corpurile lor, singura care-i mai rămăsese, oferindu-le astfel îngrăşăminte.

Din carnea descompunându-se încet a pământenilor, ieşiseră elementele hrănitoare care fuseseră ultimul efort.

Plantele pământene aveau să producă oxigenul care avea să facă să dea înapoi amoniacul şi avea să scoală planeta din inexplicabilul echilibru în care se închistase.

Dacă vreodată aveau să mai vină pământeni aici (peste un an, peste un milion de ani?), aveau să găsească o atmosferă de azot-oxigen şi o floră restrânsă, amintind în mod ciudat de cea terestră.

Crucile vor putrezi şi se vor mistui în ţărână, metalul va rugini şi se va sfărâma. Oasele fosilizate vor rămâne poate să dea o idee despre cele întâmplate. Propriile lor înregistrări, etanşate, vor fi poate descoperite.

Dar nimic din toate acestea nu mai conta. Chiar dacă nu avea să se găsească nimic, niciodată, planeta însăşi, întreaga planetă, avea să fie monumentul lor.

Şi Peterson se aşeză să moară în zorii victoriei lor.

[*Originally published în „Galaxy” Oct. 1965*]